Lietas arhīva Nr. AA43-0637-24/14
ECLI:LV:ADAT:2024:1125.A420143723.7.S

Administratīvā apgabaltiesa
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2024.gada 25.novembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Linda Vīnkalna, tiesneses Ieva Dambe un Sandra Gintere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ (*/pers. B/*) un /pers. D/ (*/pers. D/*) pieteikumu par labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuriem viņiem tiktu izsniegtas termiņuzturēšanās atļaujas Latvijas Republikā, izdošanu, sakarā ar /pers. B/ un /pers. D/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 11.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk – pārvalde) 2017.gada 30.novembra lēmumu Nr.20244 pieteicējai Krievijas Federācijas pilsonei /pers. B/, pamatojoties uz nekustamā īpašuma iegādi Latvijas Republikā, atkārtoti izsniegta termiņuzturēšanās atļauja līdz 2022.gada 14.decembrim.

Termiņuzturēšanās atļauja līdz minētajam datumam izsniegta arī pieteicējam /pers. D/ kā /pers. B/ laulātajam, pamatojoties uz pārvaldes 2017.gada 30.novembra lēmumu Nr.20245.

2022.gada 26.augustā pieteicēji lūdza izsniegt atkārtotas termiņuzturēšanās atļaujas.

[2] Ar 2023.gada 17.februāra lēmumiem Nr.591/2023 un Nr.593/2023 (turpmāk kopā – pārsūdzētie lēmumi) pārvalde atstāja negrozītus 2023.gada 3.janvāra lēmumus Nr.133/2023 un Nr.134/2023, ar kuriem atteikts pieteicējiem izsniegt termiņuzturēšanās atļaujas. Pārsūdzētie lēmumi pamatoti ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Pieteicējiem nav subjektīvo tiesību pieprasīt termiņuzturēšanās atļaujas, pamatojoties uz Imigrācijas likuma 23.panta pirmās daļas 29.punktu un ceturto daļu, jo saskaņā ar likumu „Grozījumi Imigrācijas likumā", kas pieņemts 2022.gada 22.septembrī un stājies spēkā 2022.gada 24.septembrī (turpmāk – likuma 2022.gada grozījumi), reaģējot uz nepieciešamību stiprināt valsts drošību un veicināt starptautisko noziegumu un cilvēktiesību pārkāpumu pārtraukšanu Krievijas uzsāktā kara Ukrainā dēļ, nav paredzēta iespēja Krievijas Federācijas pilsoņiem (arī tiem, kas iesnieguši dokumentus termiņuzturēšanās atļauju pieprasīšanai līdz grozījumu spēkā stāšanās dienas) pieprasīt termiņuzturēšanās atļauju saistībā ar iegādāto nekustamo īpašumu Latvijā.

[2.2] Izvērtējot ar tiesību normu noteikto ierobežojumu attiecībā uz pieteicēju tiesību aizskārumu, pārvalde konstatēja, ka konkrētais gadījums ir tipisks un nav tāds, kādu likumdevējs nebūtu paredzējis, pieņemot konkrēto tiesību normu.

[2.3] Attiecībā uz pieteicējiem nav piemērojami Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 59.punkta nosacījumi, jo atbilstoši minētajam punktam saskaņā ar Imigrācijas likuma redakciju, kas bija spēkā 2022.gada 29.jūnijā, izskata tikai to ārzemnieku iesniegtos dokumentus uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai, kuri tika iesniegti saskaņā ar Imigrācijas likuma 24.panta pirmās daļas 8.punktu un ceturto daļu un pārejas noteikumu 54. un 55.punktu. Pieteicēji neiesniedza dokumentus uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai saskaņā ar minētajām normām.

[2.4] Pārvalde atkārtoti nav lūgusi pieteicēju viedokli, jo tas ir izteikts 2023.gada 13.janvāra iesniegumā.

[3] Pieteikums tiesai par labvēlīgu administratīvo aktu izdošanu pamatots šādi.

[3.1] Pieteicēji dokumentus atkārtotu termiņuzturēšanās atļauju saņemšanai iesniedza pirms likuma 2022.gada grozījumu spēkā stāšanās, līdz ar to uz viņiem ir attiecināms Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 59.punkts.

[3.2] Viņu uzturēšanās Latvijā nerada draudus un nepasliktina sabiedrisko drošību, viņi neatbalsta Krievijas agresiju Ukrainā, turklāt pieteicējs ir dzimis Ukrainā.

[3.3] Pieteicēji Latvijā regulāri tiekas ar dēlu un mazbērniem, līdz ar to ģimenes šķiršana, piespiežot viņus atgriezties Krievijas Federācijā, ir nehumāna.

[3.4] Pārvaldes rīcība salīdzināmās situācijās nav bijusi konsekventa, jo vairākām personām ir piešķirtas atkārtotas termiņuzturēšanās atļaujas saistībā ar nekustamā īpašuma iegādi Latvijā, ja personas iesniegušas dokumentus līdz likuma 2022.gada grozījumu spēkā stāšanās dienai.

[4] Ar Administratīvas rajona tiesas 2023.gada 11.decembra spriedumu pieteikums noraidīts, to pamatojot šādi.

[4.1] Imigrācijas likuma 23.panta pirmās daļas 29.punktā noteikts, ka termiņuzturēšanās atļauju šajā likumā noteiktajā kārtībā ārzemniekam ir tiesības pieprasīt uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus, ja viņš Rīgā, Jūrmalā, Ikšķiles vai Saulkrastu pilsētā vai Ādažu, Ķekavas, Mārupes, Olaines vai Salaspils novadā, vai Garkalnes, Ropažu, Saulkrastu, Stopiņu vai Tīnūžu pagastā ir iegādājies un viņam pieder viens funkcionāli saistīts nekustamais īpašums (izņemot gadījumu, kad nekustamais īpašums ir neapbūvēta zeme), kura vērtība ir vismaz 250 000 *euro*, vai ārpus minētajām administratīvajām teritorijām vai administratīvajā teritorijā ietilpstošajām teritoriālā iedalījuma vienībām – ne vairāk kā divi nekustamie īpašumi (izņemot gadījumu, kad nekustamais īpašums ir neapbūvēta zeme) un katrs no tiem ir viens funkcionāli saistīts nekustamais īpašums, kuru kopējā vērtība ir vismaz 250 000 *euro*, ja vienlaikus pastāv šī panta apakšpunktos minētie nosacījumi.

Atbilstoši Imigrācijas likuma 23.panta 7.^{3}daļai ārzemniekam, kuram saskaņā ar šā panta pirmās daļas 29.punktu ir izsniegta vai bija izsniegta termiņuzturēšanās atļauja, ir tiesības atkārtoti pieprasīt termiņuzturēšanās atļauju, ja joprojām pastāv tās izsniegšanai nepieciešamie nosacījumi un viņš, atkārtoti saņemot termiņuzturēšanās atļauju, samaksā valsts budžetā 5000 *euro*. Ja atkārtotu termiņuzturēšanās atļauju pieprasa vēlāk nekā 90 dienu

laikā pēc iepriekšējās termiņuzturēšanās atļaujas derīguma termiņa beigām vai mainās investīciju objekts, piemēro šā panta nosacījumus, kuri attiecas uz pirmreizējas termiņuzturēšanās atļaujas pieprasīšanu.

Ar likuma 2022.gada grozījumiem Imigrācijas likums papildināts ar 23.[1]panta pirmo daļu, kurā noteikts, ka Krievijas Federācijas pilsoņiem ir tiesības pieprasīt termiņuzturēšanās atļauju tikai šā likuma 23.panta trešajā, sestajā un septītajā daļā un šajā pantā minētajos gadījumos.

Likumprojekta „Grozījumi Imigrācijas likumā" (Nr.1592/Lp13), (Nr.1600/Lp13) anotācijā norādīts, ka Latvijas Republika arī turpina noteikt sankcijas pret Krievijas Federāciju un Baltkrievijas Republiku, un Latvijas Republikas Saeima ir paudusi savu kategorisko nosodījumu Krievijas Federācijas uzbrukumam suverēnai valstij, 2022.gada 21.aprīlī pieņemot paziņojumu par Krievijas agresiju un kara noziegumiem Ukrainā, atzīstot to par genocīdu pret ukraiņu tautu, uzsverot, ka Krievijas neattaisnojamais iebrukums Ukrainas teritorijā ir rupjš Ukrainas suverenitātes un teritoriālās integritātes pārkāpums, kas ir klajā pretrunā ar Krievijas saistībām, kas izriet no Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu un starptautisko tiesību normām. Tāpat Latvijas Republikas Saeima 2022.gada 11.augustā pieņēma paziņojumu par Krievijas mērķtiecīgiem militārajiem uzbrukumiem Ukrainas civiliedzīvotājiem un sabiedriskajai telpai, kurā Krievijas īstenotā vardarbība pret civiliedzīvotājiem atzīta par terorismu un Krievija – par terorismu atbalstošu valsti, paziņojumā arī aicinot Eiropas Savienības valstis nekavējoties apturēt tūrisma un ieceļošanas vīzu izsniegšanu Krievijas un Baltkrievijas Republikas pilsoņiem. Saeima jau ir lēmusi uz laiku apturēt pirmreizējo termiņuzturēšanās atļauju izsniegšanu Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas pilsoņiem. Ņemot vērā situācijas nopietnību, kā arī ņemot vērā ar Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas pilsoņu imigrāciju uz Latvijas Republiku saistītos neizbēgamos palielinātos riskus, nav pieļaujams, ka jau izsniegto termiņuzturēšanās atļauju pagarināšana tiek veikta ierastajā kārtībā. Likumprojekta pieņemšanas rezultātā Krievijas Federācijas pilsoņi un Baltkrievijas Republikas pilsoņi būs tiesīgi pieprasīt termiņuzturēšanās atļaujas tikai šā likuma 23.panta trešajā, sestajā un septītajā daļā un 23.[1]pantā minētajos gadījumos. Ar šiem grozījumiem tiek apturēta termiņuzturēšanās atļauju pagarināšanas iespēja Krievijas un Baltkrievijas Republikas pilsoņiem, kas saņēmuši uzturēšanās atļauju, pamatojoties uz veiktajām investīcijām vai iegādājoties nekustamo īpašumu Latvijā (*https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/5D8E5D7B4C947133C22588BD0037E1BA?OpenDocument*).

Tiesa no minētā secināja, ka saskaņā ar likuma 2022.gada grozījumiem Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas pilsoņi ir tiesīgi pieprasīt termiņuzturēšanās atļaujas tikai Imigrācijas likuma 23.panta trešajā, sestajā un septītajā daļā un 23.[1]pantā minētajos gadījumos un tiek apturēta termiņuzturēšanās atļauju pagarināšanas iespēja visiem Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas pilsoņiem, kas saņēmuši uzturēšanās atļaujas, pamatojoties uz nekustamā īpašuma iegādi Latvijā, un tiesību normas neparedz izvērtējuma veikšanu attiecībā uz personu nostāju pret Krievijas agresiju Ukrainā, kas būtu pamats piemērot izņēmumu no normā norādītajiem gadījumiem, kādos Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas pilsoņi ir tiesīgi pieprasīt termiņuzturēšanās atļaujas.

Tiesa secināja, ka likumdevēja griba attiecībā uz Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas pilsoņu tiesībām saņemt termiņuzturēšanās atļaujas likumā ir skaidra un nepārprotama.

[4.2] No lietas materiāliem tiesa konstatēja, ka ar pārvaldes 2017.gada 30.novembra lēmumu Nr.20244 pieteicējai, pamatojoties uz Imigrācijas likuma 23.panta pirmās daļas 29.punktu, izsniegta termiņuzturēšanās atļauja līdz 2022.gada 14.decembrim. 2022.gada 26.augustā viņa ir pieprasījusi atkārtotu termiņuzturēšanās atļauju uz pieciem gadiem saskaņā ar Imigrācijas likuma 23.panta pirmās daļas 29.punktu. Līdz ar to, tā kā pieteicēja ir Krievijas Federācijas pilsone, kurai termiņuzturēšanās atļauja ir izsniegta, pamatojoties uz Imigrācijas likuma 23.panta pirmās daļas 29.punktu, un viņa atkārtoti pieprasa termiņuzturēšanās atļauju uz tā paša pamata ([ar tulkojumu], *lietas 1.sējuma 80.–106.lapa*), tiesa atzina, ka pieteicēja pieder to personu lokam, kuriem likumdevējs ir nolēmis pēc Krievijas uzsāktā kara Ukrainā turpmāk liegt termiņuzturēšanās atļauju pagarināšanas iespēju, līdz ar to viņai nav tiesību saņemt termiņuzturēšanās atļauju saistībā ar nekustamā īpašuma iegādi Latvijā.

[4.3] Atbilstoši Imigrācijas likuma 23.panta ceturtajai daļai šā panta pirmajā daļā minētajos gadījumos termiņuzturēšanās atļauju uz ārzemniekam izsniegtās uzturēšanās atļaujas termiņu ir tiesības pieprasīt arī ārzemnieka laulātajam, ārzemnieka vai viņa laulātā nepilngadīgajiem bērniem, savukārt atbilstoši Imigrācijas likuma 34.panta piektajai daļai gadījumā, ja ārzemniekam, kurš Latvijā pieprasa termiņuzturēšanās atļauju vai uzturas saskaņā ar šā likuma 23.panta pirmo daļu, termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšana vai reģistrēšana atteikta, termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanu vai reģistrēšanu atsaka arī šā likuma 23.panta ceturtajā daļā minētajiem ārzemnieka ģimenes locekļiem.

Tiesa atzina, ka, tā kā pieteicējs vēlas termiņuzturēšanās atļaujas piešķiršanu, pamatojoties uz radniecību ar pieteicēju /pers. B/, kurai nav tiesību saņemt termiņuzturēšanās atļauju, no normatīvā regulējuma neizriet arī pieteicēja kā viņas laulātā tiesības saņemt termiņuzturēšanās atļauju Latvijā.

[4.4] Tiesa nepiekrita pieteicēju argumentam, ka attiecībā uz viņiem ir piemērojams Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 59.punkts.

Tiesa konstatēja, ka 2022.gada 9.aprīlī stājās spēkā Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 54.punkts, kurā bija noteikts, ka Krievijas Federācijas pilsoņiem uz laiku līdz 2023.gada 30.jūnijam tiek apturēta pirmreizējo termiņuzturēšanās atļauju izsniegšana saskaņā ar Imigrācijas likuma 23.panta pirmajā daļā noteikto (izņemot punktā norādītajos gadījumos); kā arī 55.punkts, kurā faktiski bija skaidrots Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 54.punkts [abas minētās tiesību normas spēkā līdz 2022.gada 23.septembrim līdz 59.punkta spēkā stāšanās brīdim]. Proti, pirmreizējās termiņuzturēšanās atļaujas jēdziens, lai noteiktu, kuri no iesniegumiem ir izskatāmi atbilstoši Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 54.punktam, nosakot, ka šā likuma pārejas noteikumu 54.punkta izpratnē pirmreizējā termiņuzturēšanās atļauja ir termiņuzturēšanās atļauja: 1) kuru pieprasa ārzemnieks, kuram Latvijas Republikā nav bijusi piešķirta uzturēšanās atļauja; 2) kuras pieprasīšanas brīdī no iepriekšējās termiņuzturēšanās atļaujas derīguma termiņa beigām ir pagājušas vairāk nekā 90 dienas; 3) kuru ārzemnieks pieprasa atkārtoti, pamatojoties uz šā likuma 23.panta pirmās daļas 28., 29. vai 30. punktā noteikto, bet ir mainījies investīciju objekts.

Tiesa secināja, ka minētās tiesību normas attiecās uz Krievijas Federācijas pilsoņiem, kuri pieprasīja pirmreizējo termiņuzturēšanās atļauju, un uz to pieņemšanas brīdi atkārtotas termiņuzturēšanās atļaujas tika izsniegtas ierastajā kārtībā.

Kā norādīts likumprojekta „Grozījumi Imigrācijas likumā" anotācijā, grozījumi paredz uz laiku apturēt pirmreizējo termiņuzturēšanās atļauju izsniegšanu Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas pilsoņiem, vienlaikus nosakot izņēmumus, proti, iespēju izsniegt termiņuzturēšanās atļaujas, pamatojoties uz ģimenes apvienošanos, starptautisko aizsardzību, nodarbinātību, kas ir noteikta ar Eiropas Savienības tiesību aktiem vai nepieciešama to darbinieku nodarbinātībai uzņēmumā, kurā ir vismaz 51 % Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) dalībvalsts juridisko personu vai valstspiederīgo kapitāla un kas pārceļ savu darbību uz Latvijas Republiku no Krievijas Federācijas vai Baltkrievijas Republikas, studiju vai studiju prakses vajadzību, kas noteikta ar Eiropas Savienības tiesību aktiem, un valsts interesēm vai humāniem apsvērumiem. Šādu izņēmumu nepieciešamība ir pamatojama ar starptautisko saistību izpildi un ar iespējamu uzņēmumu relokācijas no Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas uz Latvijas Republiku nodrošināšanu (*https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/10071920E0454280C2258815004D1836?OpenDocument*).

2022.gada 24.septembrī stājās spēkā Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 59.punkts, kas noteic, ka, dokumentus, kas iesniegti kopā ar uzturēšanās atļaujas pieprasījumu un pārstāvniecībā vai pārvaldē saņemti līdz dienai, kad stājas spēkā grozījumi par šā likuma 24.panta pirmās daļas 8.punkta un ceturtās daļas un pārejas noteikumu 54. un 55.punkta izslēgšanu, izskata atbilstoši šā likuma noteikumiem, kuri bija spēkā 2022.gada 29.jūnijā.

Tiesa secināja, ka tādējādi likumdevējs ir vēlējies noteikt, ka Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 59.punkts ir attiecināms tikai uz tiem

uzturēšanās atļauju pieprasījumiem, kuri tika iesniegti saskaņā ar Imigrācijas likuma 24.panta pirmās daļas 8.punktu un ceturto daļu un pārejas noteikumu 54.punktu un 55.punktu, un šādu skaidru nosacījumu tas ir ietvēris Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 59.punktā.

Senāts ir norādījis, ka parasti tiesiskajās attiecībās ir piemērojama tā materiālo tiesību norma, kas attiecīgajā brīdī ir spēkā. Ilgstošu vai secīgi laikā izkaisītu faktisko apstākļu gadījumā jaunā tiesību norma parasti piemērojama tiem apstākļiem, kas radušies pirms, bet turpinās pēc jaunās tiesību normas spēkā stāšanās. Normatīvajam aktam vai tā daļai var būt atpakaļejošs spēks, ja tas īpaši paredzēts likumā (*Senāta 2014.gada 20.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-498/2014, A420743910, 10.punkts*).

Tiesa atzina, ka, tā kā atbilstoši uzturēšanās atļauju pieprasīšanas anketām pieteicēji kā uzturēšanās iemeslu Latvijā ir norādījuši Imigrācijas likuma 23.panta pirmās daļas 29.punktu (un ceturto daļu), pieprasot atkārtotas termiņuzturēšanās atļaujas, un likumdevējs ir izvērtējis pārejas noteikumu nepieciešamību un apzināti nav iekļāvis tādu regulējumu, kas atzītu, ka pieteicēju situācijā būtu piemērojams iepriekš spēkā esošais regulējums, atpakaļejoša spēka atrunu paredzot tikai attiecībā uz Imigrācijas likuma 24.panta pirmās daļas 8.punktu un ceturto daļu un pārejas noteikumu 54.punktu un 55.punktu, kas nav attiecināmi uz viņiem, uz pieteicējiem nav attiecināmi arī Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 59.panta noteikumi. Attiecīgi pārvaldei bija jāpiemēro tās tiesību normas, kas bija spēkā viņu iesnieguma izskatīšanas brīdī (*sal. Satversmes tiesas 2018.gada 20.jūnija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2017/19-01 7.punkts*), tas ir, redakcijā, kas bija spēkā no 2022.gada 24.septembra, arī situācijā, kad pieteicēji dokumentus atkārtotu termiņuzturēšanās atļauju saņemšanai bija iesnieguši pirms grozījumu spēkā stāšanās.

[4.5] Tiesa atsaucās uz Satversmes tiesas atziņām par tiesiskās paļāvības principu. Proti, tas neizslēdz valsts iespēju grozīt pastāvošo tiesisko regulējumu (*Satversmes tiesas 2010.gada 1.decembra sprieduma lietā Nr.2010-21-01 19.punkts*). Tiesiskās paļāvības princips citastarp noteic arī to, ka personas reiz iegūtās tiesības nevar pastāvēt neierobežoti ilgi, proti, šis princips nedod pamatu ticēt, ka reiz noteiktā tiesiskā situācija nekad nemainīsies (*Satversmes tiesas 2004.gada 25.oktobra sprieduma lietā Nr.2004-03-01 9.3.punkts*).

Tiesa uzsvēra, ka likumdevējam ir pienākums sekot līdzi aktuālajai situācijai kādā konkrētā jomā un vajadzības gadījumā, izvērtējot valsts un sabiedrības intereses un vajadzības, grozīt iepriekš pieņemtās tiesību normas, tostarp, nosakot stingrākus nosacījumus kādu tiesību iegūšanai. Tās ir katras suverēnas valsts neatņemamas tiesības.

Vienlaikus, neskatoties uz to, ka tiesiskās paļāvības princips neizslēdz valsts iespēju grozīt pastāvošo tiesisko regulējumu, jo pretēja pieeja novestu pie valsts nespējas reaģēt uz mainīgajiem dzīves apstākļiem, tas prasa, lai valsts, mainot normatīvo regulējumu, ievērotu saprātīgu līdzsvaru starp personas paļāvību un tām interesēm, kuru nodrošināšanas labad regulējums tiek mainīts. Tādējādi, lai izvērtētu, vai tiesību normas, kas paredz atkāpšanos no personai piešķirtām tiesībām, atbilst tiesiskās paļāvības principam, jānoskaidro, vai: 1) personai ir radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu; 2) ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp personas tiesiskās paļāvības aizsardzību un sabiedrības interešu nodrošināšanu (*Satversmes tiesas 2009.gada 26.novembra sprieduma lietā Nr.2009-08-01 23.punkts, Senāta 2019.gada 10.maija sprieduma lietā Nr.SKA-52/2019, ECLI:LV:AT:2019:0510.A420148815.2.S, 7.punkts*).

Izvērtējot, vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp nepieciešamību aizsargāt personu tiesisko paļāvību un nepieciešamību nodrošināt sabiedrības intereses, jāņem vērā tas, vai ir paredzēta saudzējoša pāreja uz jauno tiesisko regulējumu. Šāda saudzējoša pāreja var izpausties kā saprātīga pārejas termiņa noteikšana vai kompensācijas paredzēšana (*Satversmes tiesas 2003.gada 25.marta sprieduma lietā Nr.2002-12-01 secinājumu daļas 2.punkts*). Tomēr minētais neizslēdz to, ka šādu saudzējošu pāreju iespējams noteikt arī ar citiem mehānismiem. Atsevišķos gadījumos, samērojot tiesiskās paļāvības ierobežojuma apmēru un tiesiskā regulējuma maiņas nepieciešamību un steidzamību, atkāpšanās no personai garantētajām tiesībām pieļaujama arī bez pārejas perioda. Turklāt saudzējošas pārejas esamība var nebūt vienīgais kritērijs, kas izšķir to, vai saprātīgs līdzsvars ir ievērots (*Satversmes tiesas 2009.gada 26.novembra sprieduma lietā Nr.2009-08-01 25.punkts*).

Tiesa atsaucās uz Senāta atzīto, ka imigrācijas jomā valsts bieži maina savas politiskās nostādnes drošības, ekonomisko un citu apsvērumu dēļ, un līdz ar to attiecīgie normatīvie akti tiek bieži grozīti. Latvijas valsts nav izteikusi kādas noteiktas garantijas, ka tiesību normas jautājumā par termiņuzturēšanās atļauju pieprasīšanu nākotnē netiks grozītas vai papildinātas (*Senāta 2019.gada 10.maija sprieduma lietā Nr.SKA-52/2019, ECLI:LV:AT:2019:0510.A420148815.2.S, 7.punkts*).

Ievērojot minēto, tiesa atzina, ka izskatāmajā gadījumā pieteicēji nevarēja paļauties, ka Imigrācijas likuma normas, kas deva tiesības saņemt termiņuzturēšanās atļaujas, pamatojoties uz nekustamā īpašuma iegādi Latvijā, nekad netiks grozītas. Tāpat, ņemot vērā, ka viņiem bija izsniegtas uzturēšanās atļaujas uz konkrētu termiņu, pieteicējiem nevarēja rasties tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu pēc uzturēšanās tiesību termiņa beigām. Proti, tas, ka pirms pārsūdzēto lēmumu pieņemšanas pieteicējiem jau bija piešķirtas termiņuzturēšanās atļaujas saistībā ar nekustamā īpašuma iegādi, nevarēja viņiem radīt tiesisko paļāvību, ka termiņuzturēšanās atļaujas tiks piešķirtas atkārtoti.

Līdz ar to, tā kā pieteicējiem nevarēja rasties tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu, izskatāmajā gadījumā tiesas vērtējumā nav nozīmes pieteicēju argumentam par saudzējoša pārejas perioda neesamību, jo tas ir apstāklis, kas ir vērtējams, nosakot, vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp personas tiesiskās paļāvības, kas konkrētajā gadījumā nav konstatējama, aizsardzību un sabiedrības interešu nodrošināšanu.

[4.6] Tiesa atzina par nepamatotiem pieteicēju argumentus par to, ka pārsūdzētie lēmumi ir nesamērīgi un ka nav ņemti vērā lietderības apsvērumi.

Tiesa atsaucās uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņu, ka valsts ir tiesīga kontrolēt ārvalstnieku iebraukšanu un uzturēšanos tās teritorijā un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija neparedz vispārīgu pienākumu pieņemt ārzemnieka izvēli ieceļot un uzturēties konkrētā valstī (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2014.gada 3.oktobra sprieduma lietā „Jeunesse v. The Netherlands", pieteikums Nr.12738/10, 100.punkts*).

Tiesa uzsvēra, ka vienlaikus ar termiņuzturēšanās atļauju izsniegšanas apturēšanu saskaņā ar Imigrācijas likuma 23.panta pirmajā daļā noteikto likumdevējs Imigrācijas likuma 23.[1]panta otrajā daļā ir paredzējis arī vairākus gadījumus, kuros Krievijas Federācijas pilsoņiem ir atļauts ieceļot un uzturēties Latvijā. Līdz ar to likumdevējs ir izvērtējis, kuros gadījumos arī turpmāk būtu pieļaujama termiņuzturēšanās atļauju izsniegšana Krievijas Federācijas pilsoņiem. Pieteicēju gadījumā nav konstatējami kādi īpaši apstākļi, lai atkāptos no likumdevēja skaidri un nepārprotami noteiktā, ka termiņuzturēšanās atļaujas Krievijas Federācijas pilsoņiem saskaņā ar Imigrācijas likuma 23.panta pirmo daļu turpmāk nav izsniedzamas. Tiesa atzina, ka pieteicēju gadījums ir tipisks.

[4.7] Par argumentu, ka termiņuzturēšanās atļaujas neizsniegšanas gadījumā pieteicējiem nebūs iespējas tikties ar dēlu un mazbērniem, tiesa norādīja, ka atbilstoši pieteicēju sniegtajai informācijai (acīmredzami domāts – pieteicēju norādītās ziņas 2022.gada 25.augusta anketās uzturēšanās atļauju pieprasīšanai), atkārtoti pieprasot termiņuzturēšanās atļaujas, viņu bērni (un mazbērni) patstāvīgi uzturas Krievijā, nevis Latvijā ([tulkojumi] *lietas 1.sējuma 98. [un 128.] lapa*). Līdz ar to tiesa secināja, ka, atrodoties Krievijā, pieteicējiem nebūs liegtas tiesības tikties ar dēlu un mazbērniem.

[4.8] Par argumentu, ka pārvalde nav ievērojusi vienlīdzības principu, jo pēc grozījumu spēkā stāšanās ir izsniegusi termiņuzturēšanās atļaujas Krievijas Federācijas pilsoņiem, kas atradās salīdzināmā situācijā ar pieteicējiem, tiesa norādīja, ka tiesiskās vienlīdzības princips nerada tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi, ja salīdzināmā situācija ir prettiesiska. Proti, ja viens ieguvis kādu prettiesisku labumu, tad otrs nevar no Latvijas Republikas Satversmes 91.panta atvasināt sev tiesības arī iegūt šādu prettiesisku labumu, jo tiesību sistēma ir vērsta uz to, lai ierobežotu, nevis izvērstu prettiesiskas situācijas – arī ja atsevišķos gadījumos persona, kas atrodas salīdzināmajā situācijā, balstoties uz tiesiskās paļāvības principu, iegūto prettiesisko labumu var paturēt (*Levits E. Par tiesiskās vienlīdzības principu. Latvijas Vēstnesis, 2003.gada 8.maijs, Nr.68*).

Tiesa secināja, ka tādējādi apstāklis, ka pārvalde pēc grozījumu spēkā stāšanās, iespējams, ir izsniegusi uzturēšanās atļaujas Krievijas Federācijas pilsoņiem, pamatojoties uz Imigrācijas likuma 23.panta pirmās daļas 29.punktu, nedod tiesības prasīt, lai arī pieteicējiem uz tā paša pamata tiktu izsniegtas termiņuzturēšanās atļaujas.

[5] Apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 11.decembra spriedumu pieteicēji pamato šādi.

[5.1] 2022.gada 26.augusta pieprasījums atkārtotai termiņuzturēšanās atļaujas Latvijas Republikā reģistrācijai faktiski ir formāla procedūra (uzturēšanās tiesību pagarināšana), kur pārvaldei nebūtu jāvērtē tādi apstākļi un tāds dokumentu kopums, kā tas būtu pieprasot pirmreizējo uzturēšanās atļauju.

[5.2] Tiesa nepareizi tulkojusi Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 59.punktu. Uz pieteicējiem ir attiecināma likuma redakcija, kas bija spēkā 2022.gada 29.jūnijā.

[5.3] Tiesa nav ievērojusi tiesiskās vienlīdzības principu, jo vairākām ģimenēm arī pēc Imigrācijas likuma grozījumiem ir piešķirtas uzturēšanās atļaujas.

[5.4] Ir pārkāpts Administratīvā procesa likuma 62.pants, jo pieteicējiem netika dota iespēja pārvaldei vai tiesai paust savu viedokli un sniegt paskaidrojumus pirms nelabvēlīgo lēmumu pieņemšanas.

[5.5] Latvijā pastāvīgi dzīvo visi pieteicēju tuvinieki – dēls /pers. T/ ar savu sievu, mazbērni /pers. U/, /pers. V/, /pers. Z/ un /pers. H/.

[5.6] Ja pieteicējiem tiks reģistrētas uzturēšanās atļaujas, tas neapdraudēs Latvijas Republikas drošību. Viņi ir miermīlīgi cilvēki, neiesaistās nekādās politiskās darbībās, izturas ar cieņu pret Latvijas valsti, un pārvaldei ir informācija par viņiem par periodu no 2012.gada (no pirmreizējo uzturēšanās atļauju noformēšanas brīža). Veicot ikgadējo reģistrāciju un pieprasot atkārtoti reģistrēt uzturēšanās tiesības, pārvaldei bija iespējams veikt nepieciešamās pārbaudes. Pieteicēju uzturēšanās Latvijas Republikā nerada draudus un nepasliktina sabiedrisko drošību. Tāpēc pārvaldes un tiesas „rekomendācijas" ģimenei dzīvot Krievijā ir iejaukšanās viņu un viņu ģimenes locekļu privātajā dzīvē, kas ir rupjš cilvēktiesību pārkāpums.

[5.7] Pārvalde ir pārkāpusi Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (turpmāk – OECD) vadlīniju (Valsts pārvaldes principi Eiropā) atklātuma un caurspīdīguma principu. Uzturēšanās atļauju reģistrācijas atteikums ir vāji argumentēts un galvenokārt atsaucas uz Imigrācijas likuma grozījumiem.

[6] Paskaidrojumos par apelācijas sūdzību pārvalde norāda turpmāk minēto.

[6.1] Pret pieteicējiem nav pārkāpts tiesiskās paļāvības princips, jo minētais princips neizslēdz valsts iespēju grozīt pastāvošo tiesisko regulējumu. Likumdevējam ir pienākums sekot līdzi aktuālai situācijai, izvērtējot valsts un sabiedrības intereses un vajadzības, kādā konkrētā jomā un vajadzības gadījumā grozīt iepriekš pieņemtās tiesību normas, tostarp, nosakot stingrākus nosacījumus kādu tiesību iegūšanai. Tās ir katras suverēnas valsts neatņemamas tiesības. Latvijas valsts nav izteikusi kādas noteiktas garantijas, ka tiesību normas jautājumā par termiņuzturēšanās atļauju pieprasīšanu nākotnē netiks grozītas vai papildinātas. Likumdevējs ar nolūku nolēma neiekļaut izņēmumu termiņuzturēšanās atļaujas saņemšanai Krievijas Federācijas pilsoņiem un Baltkrievijas Republikas pilsoņiem, kas pieprasījuši termiņuzturēšanās atļauju saskaņā ar nekustamā īpašuma iegādi Latvijā.

[6.2] Pārvalde, pieņemot pārsūdzētos lēmumus, nav pārkāpusi ne starptautiskās, ne nacionālās tiesību normas.

[6.3] Pieteicēji anketās uzturēšanās atļauju pieprasīšanai kā savu dzīvesvietu ir norādījuši Maskavu.

[6.4] Pieteicēju dēls ir pilngadīgs un neveido vienu ģimeni ar saviem vecākiem, līdz ar to viņu tiesības uz ģimenes dzīvi nav aizskartas un viņi savu ģimenes dzīvi var realizēt Krievijā. Turklāt no pieteicēju anketām uzturēšanās atļauju pieprasīšanai redzams, ka viņu bērni dzīvo Krievijā, nevis Latvijā. Līdz ar to arī iespēju satikties ar mazbērniem pieteicēji var īstenot Krievijā.

[6.5] Pārvalde nav pārkāpusi vienlīdzības principu, jo minētais princips nerada tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi, ja salīdzināmā situācija ir prettiesiska.

Motīvu daļa

[7] Lietā jānoskaidro, vai pieteicējiem – Krievijas Federācijas pilsoņiem – ir tiesības saņemt atkārtotas termiņuzturēšanās atļaujas Latvijas Republikā.

[8] Lietā pamatā ir strīds par to, vai attiecībā uz pieteicēju /pers. B/ ir piemērojams Imigrācijas likuma regulējums, kas bija spēkā atkārtotas termiņuzturēšanās atļaujas pieprasīšanas brīdī un kas viņai bija labvēlīgs.

[9] Pārbaudījusi lietas materiālus, novērtējusi lietā esošos pierādījumus kopsakarā ar lietas dalībnieku paskaidrojumiem, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, pareizi interpretējusi un piemērojusi tiesību normas, spriedumā ietvertā argumentācija ir pareiza un pietiekama, tādēļ Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā ietvertajai motivācijai un atkārtoti tos pašus argumentus nenorāda.

Apelācijas sūdzība nav pamatota. Atbildot uz tās argumentiem, apgabaltiesa papildus norāda turpmāk minēto.

[10] Administratīvā apgabaltiesa piekrīt pirmās instances tiesas piemērojamo tiesību normu interpretācijai, tostarp pareizi noskaidrojot likumdevēja gribu, kas attiecībā uz Krievijas Federācijas pilsoņu tiesībām saņemt termiņuzturēšanās atļaujas ir skaidra un nepārprotama. Arī tiem Krievijas Federācijas pilsoņiem, kas iepriekš bija saņēmuši uzturēšanās atļauju sakarā ar nekustamā īpašuma iegādi Latvijā, jaunas termiņuzturēšanās atļaujas pēc 2022.gada 24.septembra vairs nebija izsniedzamas arī gadījumos, ja tās tika pieprasītas līdz minētajam datumam.

Normatīvajam aktam vai tā daļai var būt atpakaļejošs spēks, ja tas ir īpaši paredzēts likumā, tomēr minētajā gadījumā likumdevējs nav noteicis pārejas noteikumus. Tādējādi konkrētajā gadījumā ir piemērojams vispārējais princips par tiesību normas piemērojamību publiskajās tiesībās, proti, jāpieņem, ka šai tiesību normai ir tūlītējs spēks (*sal. Senāta 2019.gada 10.maija sprieduma lietā Nr.SKA-52/2019, ECLI:LV:AT:2019:0510.A420148815.2.S, 7.punkts*).

[11] Uzturēšanās atļaujas pieprasīšanas brīdī pieteicēja neieguva tiesības, uz kuru izmantošanu viņa varētu paļauties. No Imigrācijas likuma 33.panta pirmās daļas 2.punktā noteiktā izriet, ka lēmums par termiņuzturēšanās atļauju konkrētajā gadījumā bija pieņemams 90 dienu laikā pēc visu uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai vai reģistrēšanai nepieciešamo dokumentu saņemšanas. Tādējādi pārvaldei nebija pienākuma pieteicējas iesniegumu izskatīt līdz 2022.gada 23.septembrim. Pieteicējai iepriekš izdotā termiņuzturēšanās atļauja 2022.gada 23.septembrī arī vēl bija spēkā, proti, tā bija derīga līdz 2022.gada 14.decembrim.

[12] Izņēmuma situācijā likumdevējs nozīmīgu sabiedrības interešu nodrošināšanas labad var atkāpties no personām reiz piešķirto tiesību īstenošanas, pat nenosakot saudzējošu pāreju uz jauno tiesisko regulējumu. Tiesiskās paļāvības princips nav iztulkojams tik plaši, ka tas pasargātu personu no jebkuras vilšanās (*Autoru kolektīvs Baloža R. vadībā. Vispārējie tiesību principi: tiesiskā drošība un tiesiskā paļāvība. Valsts pārvalde. Bizness. Jurisprudence. Rakstu krājums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2017., 60.lpp.*).

Pirmās instances tiesa, tostarp pārbaudot likumprojektu anotācijas, pareizi secināja, ka likumdevēja izšķiršanās arī tiem Krievijas Federācijas pilsoņiem, kas iepriekš bija saņēmuši uzturēšanās atļauju sakarā ar nekustamā īpašuma iegādi Latvijas Republikā, jaunas termiņuzturēšanās atļaujas pēc 2022.gada 24.septembra vairs neizsniegt, balstījās izņēmuma situācijā – nepieciešamībā stiprināt valsts drošību un veicināt starptautisko noziegumu un cilvēktiesību pārkāpumu pārtraukšanu Krievijas uzsāktā kara Ukrainā dēļ.

Tādējādi šādai likumdevēja nostājai ir leģitīms mērķis, un ierobežojums personu tiesībās ir vajadzīgs demokrātiskā sabiedrībā.

Pieteicēji uzsver, ka ir miermīlīgi un draudus Latvijas Republikas drošībai nerada. Apgabaltiesa norāda, ka, pastāvot Imigrācijas likuma 23.[1]panta pirmās daļas regulējumam, minēto apstākļu pārbaude konkrētajā gadījumā un salīdzināmos gadījumos nav jāizdara.

[13] Par vienlīdzības principu apgabaltiesa norāda, ka, pirmkārt, ir iespējamas arī netipiskas situācijas, tāpēc atsevišķos gadījumos personai var tikt pieņemts labvēlīgs administratīvais akts pirmšķietami salīdzināmos apstākļos. Pieteicēju gadījumu pirmās instances tiesa pamatoti neatzina par netipisku.

Otrkārt, ja iestādes kļūdas dēļ attiecībā uz kādu personu ir pieņemts prettiesisks labvēlīgs administratīvais akts, tas nerada citām personām tiesiski aizsargājumu paļāvību uz prettiesiska administratīvā akta izdošanu arī tām.

Līdz ar to lietā nav konstatējama tiesiski aizsargājama pieteicēju paļāvība uz labvēlīgu administratīvo aktu izdošanu.

[14] Nav saprotami pieteicēju argumenti par OECD vadlīniju (Valsts pārvaldes principi Eiropā) atklātuma un caurspīdīguma principa pārkāpumu. Pieteicēju ieskatā uzturēšanās atļauju reģistrācijas atteikums ir vāji argumentēts un galvenokārt atsaucas uz Imigrācijas likuma grozījumiem.

Apgabaltiesa norāda, ka pārsūdzētie lēmumi ir pamatoti ar tiesību normām, un tajos pretēji pieteicēju ieskatam ir norādīts pamatojums. Tātad tie ir tiesiski. Turklāt apgabaltiesa nekonstatē, ka pārsūdzētie lēmumi būtu pretrunā Administratīvā procesa likumā norādītajiem vai minētajās vadlīnijās nosauktajiem principiem.

[15] Pieteicēju argumentiem par to, ka faktiski visi viņu tuvinieki (nosaukts pieaugušais dēls ar ģimeni) dzīvojot Latvijā, nav nozīmes. Pirmkārt, anketās uzturēšanās atļauju pieprasīšanai pieteicēji nepārprotami norādīja, ka viņu dēla un meitas (abi precējušies) dzīvesvieta ir Maskavā, Krievijas Federācijā. Apelācijas sūdzībā turklāt nav vispār argumentu par pieteicēju meitas /pers. J/ un viņas ģimenes dzīvesvietu. Nav pamata uzskatīt, ka dzīvesvieta ir formāls apstāklis, kā to apelācijas sūdzībā norāda pieteicēji. Otrkārt, pieteicēji ar viņu pilngadīgajiem bērniem un mazbērniem nav ģimenes locekļi. Pat ja dēls ar ģimeni faktiski nedzīvo savā faktiskajā dzīvesvietā Maskavā, nav saskatāmi objektīvi šķēršļi pieteicējiem ar viņiem satikties pilsonības valstī Krievijas Federācijā. Šāds secinājums nav uzskatāms par iejaukšanos pieteicēju ģimenes dzīvē. Latvijas Republikā ar likumu noteikto ierobežojumu dēļ viņiem nav izvēles tiesību veidot savu ģimenes dzīvi šajā valstī sakarā ar viņu norādīto pamatu termiņuzturēšanās atļaujas saņemšanai.

[16] Pieteicēji norāda, ka ir pārkāpts Administratīvā procesa likuma 62.pants, jo viņiem netika dota iespēja pārvaldei vai tiesai paust savu viedokli un sniegt paskaidrojumus pirms nelabvēlīgo lēmumu pieņemšanas.

Apgabaltiesa no lietas materiāliem konstatē, ka pieteicēji iestādei ir snieguši ziņas par tiesībām uz termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanu, un nav konstatējams, ka iestāde būtu viņiem liegusi tiesības paust savu viedokli. Tas, ka pirms pārsūdzēto lēmumu pieņemšanas nav pieprasīti pieteicēju papildu paskaidrojumi, neietekmē administratīvo aktu saturu. Pieteicēji iestādei nenorādīja un arī tiesai nav norādījuši no tiesību normām izrietošu pamatu labvēlīgu administratīvo aktu izdošanai. Tiesā viņiem ir tikušas nodrošinātas tiesības izteikt savu viedokli paskaidrojumos. Līdz ar to pieteicēju argumenti nav pamatoti.

[17] Šādos apstākļos apgabaltiesa atzīst, ka pieteikuma apmierināšanai nav pamata. Pārvalde pamatoti nepiemēroja Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 59.punktu, jo tajā nav atsauces uz uzturēšanās atļauju pieprasījumiem, kas pārvaldē tika saņemti līdz dienai, kad stājās spēkā Imigrācijas likuma 23.[1]panta pirmā daļa. Tā kā attiecībā uz minēto tiesību normu pārejas noteikumi Imigrācijas likumā nav noteikti, pārvalde pamatoti attiecībā uz pieteicēju /pers. B/ piemēroja kopš 2022.gada 24.septembra spēkā esošo Imigrācijas likuma redakciju.

Izrietoši arī pieteicējam kā viņas laulātajam nerodas tiesības uz labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. B/ (*/pers. B/*) un /pers. D/ (*/pers. D/*) pieteikumu par labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuriem viņiem tiktu izsniegtas termiņuzturēšanās atļaujas Latvijas Republikā, izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese L.Vīnkalna Tiesnese I.Dambe Tiesnese S.Gintere